

Пархуць Л.В.

старший викладач,

Кафедра ландшафтної архітектури, садово-паркового господарства та

урбоекології,

Національний лісотехнічний університет України

ШКІЛЬНІ БУДИНКИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст. У СЕЛАХ БОЙКІВЩИНИ

Архітектура шкільних будинків першої половини ХХ сторіччя на етнографічній території Бойківщини досьгодні залишається не вивченою, а в історії української архітектури ця тема також є недостатньо висвітленою. В цей період архітектори пропонували новий модерний стиль в архітектурі, рівно ж характерні риси української народної архітектури пробували застосовувати у нових проєктах. На Бойківщині народне будівництво на цей час ще було поширеним явищем, тому нові віяння та впливи давали можливість вдосконалювати, розвивати та творчо переосмислювати традиційне будівництво.

З кінця ХІХ ст. австрійський уряд розпочав певні заходи, щоб стимулювати будівництво народних шкіл у сільській місцевості Галичини. Втім лише у 1920–1930-х роках наступний польський уряд цілеспрямовано шукав можливостей, щоб ліквідувати безграмотність у віддалених сільських місцевостях шляхом будівництва нових шкіл [1]. З цього приводу було утворене «Товариство сприяння будови загальних громадських шкіл», яке надавало кошти на шкільне будівництво при дотриманні певних вимог, а службовці Міністерства релігійних визнань та громадської освіти пропонували сільським громадам розроблений типовий план школи. Однак типовий план використовувався не так часто і архітектура шкільних будівель різнилася у селах. До того ж деякі сільські громади будували школи власним коштом і на власний розсуд. Наприклад, громада села Урич збудувала школу власними силами, використовуючи будівельний матеріал занедбані крамниці сільськогосподарської спілки [2].

Поява у той час на будівельному ринку бляхи, черепиці, цементної дахівки, шиферу, давала можливість майстрам споруджувати більш пологі дахи, а відтак змінилось співвідношення фасадної частини і самого даху. Якщо у житлових будинках ХІХ ст. пропорції висоти видимої частини фасаду до висоти даху становили від 1:2,3 до 1:3,6 в залежності від покрівельного матеріалу [3], то у шкільних будинках ця пропорція коливалась від 1:1 до 1:2. Традиційні чотирисхилі дахи видозмінювались за рахунок влаштування заломів, що значно збагачувало архітектуру

шкільних будинків.

Незважаючи на відмінності в архітектурному вирішенні, все ж шкільні будинки мали спільні риси в композиційній побудові, а саме:

— прагнення до симетрії в побудові плану та чільного фасаду;

— акцентування головного входу верандою або портиком із колонами;

— влаштування мансардного поверху, а відтак поява більш складних дахів із заламами та даховими вікнами.

Аналогічні форми знаходимо і в європейській архітектурі, що дає підставу вважати появу нових архітектурних форм на Бойківщині як результат впливу європейської архітектурної думки на традиційне народне будівництво.

Література:

1. Державний архів Львівської області, ф. 1, оп. 3, од. зб. 1980, арк. 23, 45–46.

2. Пархуць Л. З історії шкільних будівель Урича / Л.Пархуць, М.Джуфер // Фортеця: збірник заповідника «Тустань». — Львів: Простір-М, 2018. — Кн. 3. — С. 314.

3. Пархуць Л. Особливості бойківських житлових дерев'яних будинків ХІХ сторіччя(за матеріалами архітектурних експедицій 2016–2019 рр.) / Л.Пархуць // збірник тез ІV Міжнародної науково-практичної конференції до 80-річчя від дня народження Михайла Рожка «Пам'яткиТустані в контексті освоєння Карпат. Проблеми їх збереження та використання». — Львів-Урич, 6–7 червня 2019. — С. 54.

Parkhuts V.

senior lecturer,

Department of Landscape Architecture, Landscaping and Urboekology
National Forestry University of Ukraine

SCHOOL BUILDINGS OF THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY IN THE VILLAGE OF BOYKIVSHCHINA

The architecture of school buildings in the first half of the twentieth century remains unknown in the ethnographic territory of Boykivshchyna, and in the history of Ukrainian architecture this topic is also insufficiently covered. During this period, architects offered a new modern style in architecture, and equally characteristic features of Ukrainian folk architecture tried to be applied in new projects. In the Boikiv region, folk construction was still widespread at

this time, so new trends and influences made it possible to improve, develop and creatively rethink traditional construction.

Since the late nineteenth century, the Austrian government has taken some steps to encourage the construction of public schools in rural Galicia. However, it was only in the 1920s and 1930s that the next Polish government deliberately sought opportunities to eliminate illiteracy in remote rural areas by building new schools [1]. To this end, the Society for the Support to the Construction of General Public Schools was established, which provided funds for school construction in compliance with certain requirements, and officials from the Ministry of Religious Recognition and Public Education proposed to the rural communities a model school plan. However, the typical plan was not used so often and the architecture of the school buildings varied in the villages. In addition, some rural communities built schools at their own expense and at their own discretion. For example, the community of the village of Urych built the school on its own, using the building material of an abandoned agricultural union shop [2].

The appearance at that time of the construction market of sheet, tile, cement roofing, slate, enabled the masters to construct hollow roofs, and thus the ratio of the front part and the roof itself changed. If in residential buildings of the nineteenth century, the proportions of the height of the visible part of the facade to the height of the roof ranged from 1:2.3 to 1:3.6, depending on the roofing material [3], then in school buildings this proportion ranged from 1:1 to 1:2. The traditional four-sloped roofs have been modified by breakage, which greatly enriched the architecture of the school buildings.

Despite the differences in architectural design, however, the school buildings had common features in the composition, namely:

- the desire for symmetry in the construction of the plan and the main facade;
- accentuation of the main entrance by a veranda or portico with columns;
- arrangement of the attic floor, and hence the emergence of more complex roofs with kinks and roof windows.

We find similar forms in European architecture, which gives grounds to consider the emergence of new architectural forms in the Boykivschyna as a result of the influence of European architectural thought on traditional national construction.

References:

1. State archive of Lviv region, stock 1, description 3, storage units 1980, sheet 23, 45–46.
2. Parkhuts' L. Z istoriyi shkilnyh budivel Urycha / L. Parkhuts', M. Dzyfer // Fortetsja: zbirnyk zapovidnyka «Tustan». — Lviv: Prostir-M, 2018. — Kn. 3. — P. 314.

3. Parkhuts' L. Osoblyvosti boikivskykh zytlovykh derevjanykh bydynkiv XIX storichcha (za materialamy arhitekurnykh ekspedytsiy 2016–2019 rr.) / L. Parkhuts' // zbirnyk tez IV Miznarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsiy do 80-rychcha vid dnia narodzennia Myhajla Rozka «Pamjatky Tystani v konteksti osvjoennia Karpat. Problemy jih zbezennia ta vykorystsnnia». — Lviv-Urych, 6–7 chervnia 2019. — P. 54.

Школа в с. Підгородні Сколівського району (1939р.). Світлина І. Чудайович.
School in Pidgorodsi village, Skole district (1939 year). Photo by I.Chudayovich.

Школа в с. Уричі Сколівського району (1941р.)
School in Urych village, Skole district (1941 year).

Школа в с. Либихора Турківського району (1920-ті р.)
School in the village of Libokhora, Turkiv district (1920 years).

Школа в с. Розлуч Турківського району (1925 р.)
School in Rozluch village, Turkiv district (1925 year).

Рис. 1. Сільські школи першої половини ХХ ст. на Бойківщині.

Fig. 1. Rural schools of the first half of the twentieth century in Boykivshchyna.